

ԵՌԱՆԿՅՈՒՆԱԶՓԱԿԱՆ ՖՈՒՆԿՑԻԱՆԵՐ

§ 6. ԵՌԱՆԿՅՈՒՆԱԶՓԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՈՒՅՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Օրինակ 3: Հայտնի է, որ $\operatorname{ctg} \alpha = -3$, $\frac{3\pi}{2} < \alpha < 2\pi$: Գտնենք մյուս երեք հիմնական եռանկյունաչափական ֆունկցիաների արժեքները:

Լուծում: Ամենից առաջ գտնենք $\operatorname{tg} \alpha$ -ն՝ օգտվելով $\operatorname{tg} \alpha = \frac{1}{\operatorname{ctg} \alpha}$ նույնությունից. $\operatorname{tg} \alpha = \frac{1}{-3} = -\frac{1}{3}$: Այնուհետև $1 + \operatorname{tg}^2 \alpha = \frac{1}{\cos^2 \alpha}$ բանաձևից կգտնենք $\cos \alpha$ -ն՝

$$\cos^2 \alpha = \frac{1}{1 + \operatorname{tg}^2 \alpha} = \frac{1}{1 + (-3)^2} = 0,1:$$

Քանի որ $\frac{3\pi}{2} < \alpha < 2\pi$, ուստի $\cos \alpha > 0$, հետևաբար, $\cos \alpha = \sqrt{0,1}$:

Մյուս կողմից ունենք՝ $\sin \alpha = \operatorname{tg} \alpha \cdot \cos \alpha = (-3) \cdot \sqrt{0,1} = -3\sqrt{0,1}$:

Օրինակ 4: Հայտնի է, որ $\sin \alpha + \cos \alpha = \frac{1}{2}$: Գտնենք $\sin^4 \alpha + \cos^4 \alpha$ արտահայտության արժեքը:

Լուծում: Օգտվելով $a^4 + b^4 = (a^2 + b^2)^2 - 2a^2b^2$ նույնությունից, կարող ենք գրել՝

$$\sin^4 \alpha + \cos^4 \alpha = (\sin^2 \alpha + \cos^2 \alpha)^2 - 2\sin^2 \alpha \cos^2 \alpha = 1 - 2(\sin \alpha \cos \alpha)^2:$$

$\sin \alpha \cos \alpha$ արտադրյալը որոշելու համար տրված հավասարության երկու մասերը բարձրացնենք քառակուսի՝

$$\sin^2 \alpha + 2\sin \alpha \cos \alpha + \cos^2 \alpha = \frac{1}{4},$$

որտեղից՝

$$\sin \alpha \cos \alpha = -\frac{3}{8}:$$

$$\text{Այսպիսով՝ } \sin^4 \alpha + \cos^4 \alpha = 1 - 2\left(-\frac{3}{8}\right)^2 = \frac{23}{32}:$$

Օրինակ 5: Ապացուցենք, որ ցանկացած $x \neq \frac{\pi n}{2}$ ($n \in \mathbb{Z}$) արժեքների դեպքում ճիշտ է $|\operatorname{tg} x + \operatorname{ctg} x| \geq 2$ անհավասարությունը:

Լուծում: Նշանակենք՝ $\operatorname{tg} x = y$, այդ դեպքում $\operatorname{ctg} x = \frac{1}{y}$: Անհրաժեշտ է ապացուցել $\left|y + \frac{1}{y}\right| \geq 2$ անհավասարությունը ($y \in \mathbb{R}, y \neq 0$): Ունենք՝

$$\left|y + \frac{1}{y}\right| \geq 2 \Leftrightarrow \left(y + \frac{1}{y}\right)^2 \geq 4 \Leftrightarrow y^2 + 2 + \frac{1}{y^2} \geq 4$$

$$\Leftrightarrow y^2 - 2 + \frac{1}{y^2} \geq 0 \Leftrightarrow \left(y - \frac{1}{y}\right)^2 \geq 0 \quad :$$

Քանի որ վերջին անհավասարությունն ակնհայտ ճշմարիտ անհավասարություն է, ուստի ճշմարիտ է նաև տրված անհավասարությունը:

Օրինակ 6: Գտնենք $\frac{\cos \alpha}{3 \sin^3 \alpha + \cos^3 \alpha}$ արտահայտության արժեքը, եթե $\operatorname{tg} \alpha = 2$:

Լուծում:

$$\frac{\cos \alpha}{3 \sin^3 \alpha + \cos^3 \alpha} = \frac{\frac{\cos \alpha}{\cos^3 \alpha}}{\frac{3 \sin^3 \alpha}{\cos^3 \alpha} + 1} = \frac{\frac{1}{\cos^2 \alpha}}{3 \operatorname{tg}^3 \alpha + 1} = \frac{1 + \operatorname{tg}^2 \alpha}{3 \operatorname{tg}^3 \alpha + 1} = \frac{1 + 2^2}{3 \cdot 2^3 + 1} = \frac{1}{5}:$$

Օրինակ 7: Հայտնի է, որ $\sin \alpha + \cos \alpha = 0,5$: Գտնենք արտահայտության արժեքը.

ա) $\sin \alpha \cdot \cos \alpha$;   բ) $\operatorname{tg} \alpha + \operatorname{ctg} \alpha$;   գ) $\operatorname{tg}^3 \alpha + \operatorname{ctg}^3 \alpha$:

Լուծում: Տրված հավասարության երկու մասերը բարձրացնելով քառակուսի, կստանանք՝

$$\sin^2 \alpha + 2 \sin \alpha \cos \alpha + \cos^2 \alpha = \frac{1}{4}:$$

Քանի որ $\sin^2 \alpha + \cos^2 \alpha = 1$, ուստի կունենանք $\sin \alpha \cdot \cos \alpha$ -ի արժեքը՝

$$\sin \alpha \cdot \cos \alpha = -\frac{3}{8}:$$

$$\text{բ) } \operatorname{tg} \alpha + \operatorname{ctg} \alpha = \frac{\sin \alpha}{\cos \alpha} + \frac{\cos \alpha}{\sin \alpha} = \frac{\sin^2 \alpha + \cos^2 \alpha}{\cos \alpha \cdot \sin \alpha} = \frac{1}{\sin \alpha \cdot \cos \alpha} = 1 : \left(-\frac{3}{8}\right) = -\frac{8}{3} :$$

գ) Օգտվելով $a^3 + b^3 = (a+b)^3 - 3ab(a+b)$ նույնություներից՝ կարող ենք գրել.

$$\begin{aligned} \operatorname{tg}^3 \alpha + \operatorname{ctg}^3 \alpha &= (\operatorname{tg} \alpha + \operatorname{ctg} \alpha)^3 - 3 \operatorname{tg} \alpha \cdot \operatorname{ctg} \alpha (\operatorname{tg} \alpha + \operatorname{ctg} \alpha) = \\ &= \left(-\frac{8}{3}\right)^3 - 3 \cdot 1 \cdot \left(-\frac{8}{3}\right) = -\frac{296}{27} : \end{aligned}$$